

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm XLI. Significauit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

ratio dari debet, quia ordinarius totam iudicandi liberam voluntatem vicario permittit, nec se immiscet, nisi quod causam ad se reuocare possit, sed tunc in isto casu alteri committere deberet, & non suspecto, sicut in casu simili docet *gl. in c. Querelam. 24. verb. commisit. de electione.*

Idemque dicendum, si Ordinarius coram delegato suo ad vniuersitatem causarum testimonium dicere velit, admittendum esse. *argum. l. Est receptum. 24. de iurisdic. omnium iudicum.* imò probabile est, quod docet *Abbas. h. c. n. 8.* propter necessitatem admittendum esse testimonium delegantis etiam coram iudice delegato in causâ particulari, propterea quod delegans actualiter partes iudicis non agat, & si vel reuocare velit concessam jurisdictionem, vel si ad eum appellatur, tunc alteri cogetur causam committere, si testis ipse officio functus fuit.

CAPITVLVM XLI.

Significauit.

PARAPHRASIS.

Quidam laici fundarunt Ecclesiam S. Nicolai, volentes, vt libera sit eius collatio, atque vt ipsi & successores sui nihil iuris in Ecclesiâ quoad præsentationem &c. habeant, sed quia super hoc instrumentum publicum factum non erat, rector eius Ecclesie petiit ab Innoc. III. vt prohibitionem faciat, ne temporis successu probationum copia depereat, idè mandat Papa iudici Sabinensi, vt testes idoneos, quos rector produxerit, diligenter examinet, eorumque dicta in publicum referat instrumentum, prius tamen hoc denuntiet fundatoribus, aut successoribus eorum, vt receptioni testium interesse possint, si velint, atque super hanc ipsam denuntiatione, quod videlicet facta fuerit, publicum conficiatur instrumentum.

SYMMARIVM.

1. Fundator potest renuntiare iuri suo, quod

ex fundatione sibi quasitum est. Manebit tamen nihilominus Patronus Ecclesie, neque eius curam omnino deferere potest.

2. In periculo ne quis super iure suo conueniatur, aut ius eius impetatur, peti potest vt receptis super iure illo testibus, publicum instrumentum conficiatur.
3. Ad receptionem testium & publicationem attestationum citandi, quorum interest. Si non compareant, nihilominus procedi potest.
4. Cautela in conficiendo instrumento adhibenda.
5. In factis antiquis præsumuntur interuenisse solemnitates etiam extrinsecæ propter probandi difficultatem.

NOTA I. fundator potest renuntiare iuri suo, quod ex fundatione consequitur ad præsentandum & alimenta petenda, si ad inopiam deuenit, ipse aut hæredes eius, nihilominus tamen permanebit Patronus Ecclesie, quam fundauit, vt proinde eius curam deferere omnino non possit, quamobrem etiam honor ipsi vt Patrono debitus negari non debebit, vide quæ dixi *lib. 4. Tb. Mor. Tract. 2. cap. 13. q. 4.*

NOTA II. Si periculum aliquod esse possit, ne quispiam conueniatur, aut ius eius impetatur, tunc petere potest, vt testes recipiantur ac publicentur super iure suo, atq; ex depositionibus instrumentum publicum conficiatur ad perpetuam rei memoriam, ita etiam habetur in *l. ult. de usuris pupillaribus.*

Loquor in casu, cum periculum est, ne quis aliquando, cum minimè expectat, aut probationibus instructus est, in iudicium trahatur, seu ius eius impetatur, vt in casu huius capituli, nam Patronus seu qui Ecclesiam fundauit, intentionem etiam suam fundatam habet, quod ad ipsum pertineat ius præsentandi, quamobrem Ecclesia securam non esset de sua libertate, nisi per testes aut instrumenta eam ostendere queat, sed quia testes temporis progressu moriuntur, idè maturè prouidendum est Ecclesie per publicum instrumentum.

Non autem loquimur de actore seu qui

ius habet quidpiam petendi; huic enim ordinariè postulare non licet, vt testes recipiantur super causâ, cum is arbitrato suo agere possit, neque conueniens sit, vt causâ actoris priùs instruat, quàm inchoët & ordinariè testes actoris, lite non contestatâ, non recipiantur iuxta ea, quæ dicta sunt in *c. ult. vt lite non contestata*, quòd si verò casus accidat, vt actio intentari non possit, nisi priùs receptis ac publicatis testimoniis, tum & actor petere id poterit v.g. hæres, qui vult agere ex testamento, sicuti ex Hostiensi docet *Felinus. hic. n. 7. Imola. n. 3.*

3 Not. III. Cum testes recipiuntur ac publicantur ad perpetuam rei memoriam & securitatem alicuius, debet parti alteri, cuius interest, denuntiari, vt veniat & intersit, quòd si adesse nolit, aut legitimè citata non compareat, nihilominus in negotio proceditur, vt hic & in *cir. l. ult. vbi Salicetus ait*, quòd reus non possit compellere eum, qui se creditorem eius dicit ad agendum, sed possit petere, vt testes examinentur ad perpetuam rei memoriam, vel possit petere à iudice vt actori illi seu creditori præfigatur tempus, intra quod agat.

4 Adde consultum esse vt in instrumento ponatur parti aduersè legitimè denuntiatum fuisse, vt receptioni testium intersit, cum enim ea extrinseca sit actui, interuenisse non præsumitur, sed ab asserente probari debet, vt docet hic *gl. finalis. Abbas in c. Albericus. n. 6. hoc tit.* & sumitur ex *l. Quacunque. 13. ff. de Public. in rem act.* vbi dicitur, ei, qui à pupillo se emisse ait, probandum incumbere, quòd tutoris auctoritas interuenierit, vbi rationem dant DD. quòd hæc sit extrinseca solennitas, quæ non præsumitur, sed probari debet. Alia verò est solennitas intrinseca siue substãtialis actui, vt si quis fateatur testamentum factum esse, præsumitur legitimum numerum interuenisse, aut si quis fateatur emancipationè factâ, præsumitur omnia solenniter acta fuisse. *l. Ab eâ parte. 5. ff. de prob. §. ult. Insti. de fideiuss.* excipiunt tamen DD. hic apud *Felinum. n. 3.* quòd in factis antiquis præsumuntur interuenisse solennitates etiã extrinseca propter probandi difficultatem.

Dicit aliquis, etiam Presbyter nomine Ecclesie agere potuisset actione negatoriâ in re, vt declararetur Ecclesiam liberâ esse seu alteri jus nullum in re competere iuxta *l. Etsi forte. 5. §. Sciendum ff. Si seruus vindicetur.* Resp. licet agere posset, non tamen ad id obligatur, sed potest sibi remedium opportunius eligere defendendi se, seu potius prouidendi sibi aduersus futuram actione alterius.

Dico itaque breuiter, quòd Presbyter in hoc casu agere possit & non agere, puta tamen securius esse non agere, sed tantum prouidere, ne contra ipsum agatur, ita cum Hostiensi docet hic *Imola, columnâ. 2. Abbas & Felinus. n. 5.* denique adiungit *gl. hic. verb. monumenta*, quòd Presbyter seu rector nomine Ecclesie suæ conditione ex lege, aut iudicis implorato officio, cogere debuisset Patronum, vt daret instrumentum promissæ libertatis, vt constat ex *l. Sicut. 21. C. de liberali causâ.* vbi dicitur, quòd Patronus, qui manumisit, manumissionis instrumentum præstare cogatur, vnde vniuersim colligunt DD. hic nominatim *Felinus. n. 8. Bart. in l. Si finita. §. Eleganter. n. 3. ff. de damno infecto*, quòd creditor si debitum recepit, vel pactum non petendi fecit, eius rei confessione scriptam seu apocham tradere debeat, cum id ipsi non obsit, alteri verò hoc profit, eumq; in suo iure securum reddat, iuxta *l. 2. ff. Solutio matrimonio.* quòd si verò accidat, vt etiã vicissim creditor v.g. dominus fundi, qui à colono pensiones accepit, satis securus non sit, ne fortè successu temporis fundum vt proprium sibi vendicet, tunc cogi potest ad dandam antapocham gegen Revers / seu gegen Verschreiben per quam confitetur se pensionem quot annis soluisse, vt ita facultas præscribendi tollatur. *l. Plures. 19. de fide instrum.* & videri potest *gl. in l. ult.* vbi notatur, quòd apocha datur à creditore debitori, antapocha à debitore creditori.

CAPITVLVM XLII.

Cum causam.

PARAPHRASIS.

Monasterium S. Martini vendiderat quaedam